

طب نظامی

پاییز ۱۳۸۲، شماره ۵ (۳)

صفحات: ۲۴۴-۲۳۹

معرفی مرکز تحقیقات بهداری در رزم و تروما پژوهشکده طب رزمی - دانشگاه علوم پزشکی بقیه... «عج»

حسنعلی محبی M.D.

آدرس مکاتبه: دانشگاه علوم پزشکی بقیه... «عج» - پژوهشکده طب رزمی - مرکز تحقیقات بهداری در رزم و تروما - تهران - ایران

مقدمه

به خصوص مواردی که از طرف نیروهای سپاه و یا مراکز درمانی به عنوان اعلام نیاز مطرح شده‌اند. برقراری سمینارها و نشر جزوات آموزشی، کتابچه و کتاب و خبرنامه از دیگر فعالیت‌های مرکز است. یکی از اهداف مرکز، ارایه پیشنهاد و پیگیری تصویب مرکز تحقیقات تروما به صورت مستقل بوده که مقدمات کار انجام شده است و کارشناسان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مرکز بازدید نموده و پیشنهادهای داشته‌اند که مرکز درصدد پیگیری آنها می‌باشد.

در هر سازمان و نهادی لازم است با بهره‌مندی از پیشرفت‌های علمی، ضمن استفاده از تجارب گذشته و نظریات افراد صاحب نظر، روش‌های حل مشکلات و رفع نواقص و کشف محمولات همواره مد نظر باشد تا به افزایش انگیزه و بهره‌وری و کارایی در آینده منجر شود. به دنبال تصویب دانشگاه علوم پزشکی بقیه... «عج» در سازمان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بخشی از مسئولیت‌ها به پژوهشکده طب رزمی به عنوان یکی از زیر مجموعه‌های دانشگاه و در نهایت به مراکز تحقیقاتی تابعه آن واگذار شده است. با سازمان‌دهی و شروع فعالیت پژوهشکده طب رزمی، مراکز تحقیقاتی نیز به تدریج فعالیت خود را آغاز کردند. فعالیت‌های اولیه مرکز تحقیقات بهداری در رزم ابتدا به صورت دو مرکز جداگانه تحت عناوین مرکز تحقیقات بهداری در رزم و مرکز تحقیقات تروما از سال ۱۳۷۵ شروع شد. از سال ۱۳۷۹ با تصویب نهایی ساختار مراکز تحقیقاتی (طبق ابلاغیه فرماندهی محترم کل سپاه) با لحاظ کردن سه بخش تحقیقاتی در قالب یک مرکز، واحدی تحت عنوان «مرکز تحقیقات بهداری در رزم» فعالیت‌های خود را گسترش داده است و به خاطر مشخص شدن این ادغام و اطلاع‌رسانی مناسب هم‌اکنون به عنوان «مرکز تحقیقات بهداری در رزم و تروما» نامیده می‌شود. عمده فعالیت‌های مرکز در جهت بررسی، طراحی، نظارت و اجرای پژوهش در زمینه‌های بهداری در رزم، تروما، طب هوا و دریا و امداد و انتقال می‌باشد،

چشم انداز

- ۱- انجام بررسی‌ها و طرح‌های تحقیقاتی در زمینه‌های مربوطه با بهره‌گیری از نیروهای داخل و خارج سپاه
- ۲- تقویت علمی و پژوهشی نیروهای اجرایی و درمانی در دانشگاه و نیروهای سپاه

مأموریت

- ۱- ارایه روش‌ها و آموزش راهبردهای علمی جهت پیشگیری و مقابله با عوارض کوتاه مدت و بلند مدت در زمینه بیماری‌ها و آسیب‌های ناشی از رزم
- ۲- بررسی، مطالعه و بهینه‌سازی روش‌های مدیریت بهداری در جنگ و رزمایش‌های نظامی
- ۳- برنامه‌ریزی جهت تشکیل بخش‌های علمی و پژوهشی به منظور تهیه، اجرا و پیگیری طرح‌های پژوهشی مورد نیاز در زمینه‌های

مدیریت بهداری در رزم، تروماهای جنگی، طب حوادث و بیماری‌های خاص هوانوردان و دریانوردان

اهداف

- ۱- شناسایی مشکلات در زمینه‌های مختلف درمان و برخورد مناسب با بیماران ترومایی
- ۲- شناسایی و ارائه راه حل در زمینه‌های مدیریت بهداری در رزم
- ۳- شناخت مشکلات موجود در طب هوا و دریا و ارائه راهبردهای مناسب در زمینه آنها
- ۴- ارائه مطالب جدید جهت افزایش سطح علمی نیروها

استراتژی‌های پیشنهادی مرکز

- ۱- طراحی، نظارت و اجرای طرح‌های تحقیقاتی در زمینه‌های مدیریت بهداری رزمی، تروما، طب هوا و دریا و امداد و انتقال
- ۲- ارائه راهبردهای نوین علمی برای استاندارد سازی امکانات و تجهیزات امدادی، مراکز درمانی، نیروی انسانی و راه اندازی بانک اطلاعاتی مورد نیاز
- ۳- ایجاد ارتباط با سایر مراکز تحقیقاتی جهت شناسایی توانایی‌های کشور در زمینه طب رزمی و تلاش جهت گسترش ارتباطات
- ۴- ارتقاء سطح علمی نیروها با برگزاری سمینارها و کنفرانس‌های علمی و دوره‌های بازآموزی و ارائه مقالات در مجامع و نشریات علمی داخلی و خارجی
- ۵- تصویب مرکز یا بخش‌هایی از آن در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

فرصت‌ها

- ۱- حضور اعضاء هیئت علمی دانشگاه در رشته‌های مرتبط
- ۲- جذب دانشجو در رشته‌های مختلف پزشکی و پیراپزشکی به‌خصوص در دوره‌های کارشناسی ارشد، تخصص بالینی و Ph.D.
- ۳- بیمارستان تخصصی و فوق تخصصی بقیه ا... «عج» و وجود بخش حوادث و تروما در آن
- ۴- وجود ارتباط سازمانی دانشگاه بقیه ا... «عج» با نیروهای مختلف

سپاه جهت دریافت اعلام نیاز بخش‌های مختلف نیروهای نظامی.

بخش‌های مرکز

مرکز تحقیقات بهداری در رزم و تروما از نظر تشکیلاتی، شامل ۳ بخش علمی- تحقیقاتی و یک مدیریت و یک آزمایشگاه می‌باشد.

بخش علمی مدیریت بهداری در رزم

این بخش به مطالعه و بررسی پیرامون نحوه سازماندهی و مدیریت نیروی انسانی و تجهیزات انواع مراکز درمانی می‌پردازد و در زمینه استفاده از آخرین یافته‌های علمی در زمینه مراکز درمانی بررسی و پیشنهاد ارائه می‌نماید. از جمله فعالیت‌های این بخش، بررسی استانداردهای نیروی انسانی و تجهیزاتی مراکز درمانی، مطالعه و ارائه روش‌ها و دستورالعمل‌های مورد نیاز و بهینه‌سازی آنها و برگزاری دوره‌های تخصصی در زمینه مدیریت بهداری در رزم می‌باشد.

بخش علمی تروماهای جنگی

این بخش مطالعه و بررسی و ارائه راهبردهای علمی پیرامون روش‌های تشخیصی و سطح‌بندی مجروحین و درمان‌های لازم را مدنظر قرار داده است و به تهیه و پیشنهاد دستورالعمل لازم در زمینه‌های فوق می‌پردازد. همچنین بهینه‌سازی ارائه خدمات پزشکی و روش‌های ثبت اطلاعات پزشکی بیماران و برگزاری دوره‌های تخصصی در زمینه ترومای جنگی از وظایف این بخش است.

بخش علمی طب هوا و دریا

این بخش مطالعه و بررسی و پیشنهاد طرح‌های تحقیقاتی در زمینه تشخیص و درمان بیماری‌ها و اختلالات هوانوردان و دریانوردان را دستور کار خود قرار داده است و درباره کنترل وضعیت آنها و معاینات دوره‌ای پیشنهاد خود را مطرح می‌سازد. از جمله فعالیت‌های این بخش اجرای طرح‌های تحقیقاتی لازم و برگزاری سمینار در زمینه‌های مربوطه می‌باشد.

مدیریت اطلاع‌رسانی

این مدیریت با ایجاد بانک اطلاعاتی لازم و ارائه خدمات علمی و راه‌اندازی امور رایانه و دسترسی به اینترنت به بخش‌های تحقیقاتی و

- ۱- تعیین فراوانی آسیب‌های فیزیکی ناشی از آموزش رزمی و غیره (فاز پایلوت)
 - ۲- ارزیابی موانع احتمالی موجود در اجرای طرح سراسری معاینات ادواری (طرح صحت) (فاز پایلوت)
 - ۳- ثبت تجربیات بهداری در عملیات والفجر ۴
 - ۴- ثبت تجربیات بهداری در عملیات والفجر ۱۰
 - ۵- بررسی تأثیر طب فشاری در کاهش تهوع و استفراغ هنگام نقل و انتقال دریایی نیروهای رزمی
 - ۶- بررسی نتایج درمانی موارد اصابت گلوله و ترکش در فاصله سال‌های ۷۴-۷۰ در بیمارستان بقیه... «عج»
 - ۷- فهرستگان مشخصات مراکز تحقیقاتی طب رزمی در جهان
 - ۸- بررسی و ثبت تجربیات پرستاران بهداری سپاه تهران (فاز پایلوت)
 - ۹- ساخت و ارزیابی باندکشی الاستیک ویژه
 - ۱۰- بررسی کیفیت اعمال جراحی شکم ناشی از جنگ تحمیلی در بیمارستان‌های صحرایی خط مقدم (طرح شهید دکتر رهنمون)
 - ۱۱- بررسی بیماران ترومایی بستری در بیمارستان بقیه... «عج» در سال ۸۰ - ۱۳۷۹ از لحاظ اپیدمیولوژیک و غیره
 - ۱۲- ثبت اطلاعات بیماران ترومایی مراجعه‌کننده به بیمارستان بقیه... «عج» (فاز پایلوت).
- ب- طرح‌های تحقیقاتی در حال اجرا**
- ۱- تعیین فراوانی آسیب‌های فیزیکی ناشی از آموزش رزمی و غیره
 - ۲- بررسی علل منجر به فوت جانبازان متوفی
 - ۳- بررسی نحوه تریاژ و امدادسانی نوین در جنگ‌های متعارف زمینی و غیره
 - ۴- تعیین ویژگی‌های کیف کمک‌های اولیه انفرادی
 - ۵- تأثیر لباس‌های NBC در تمرینات فیزیکی بر کارایی فرد
 - ۶- جمع‌آوری پرونده‌های پزشکی مجروحین و مصدومین جنگی
 - ۷- گردآوری و ثبت تجربیات بهداری سپاه در طی جنگ تحمیلی و غیره (فاز پایلوت)
 - ۸- تعیین فراوانی نسبی علل مازور بیماری‌های عروق کرونر

اعضاء هیئت علمی انجام وظیفه می‌کند و در مواقع لازم به ارایه خدمات سمعی و بصری و انجام امور تکثیر می‌پردازد. همچنین ایجاد همکاری علمی با دیگر مراکز تحقیقاتی داخل و خارج سپاه و ایجاد کتابخانه در مرکز و برپایی نمایشگاه‌ها از وظایف دیگر این مدیریت است.

آزمایشگاه فنی - تخصصی

راه‌اندازی آزمایشگاه در زمینه‌های مختلف علوم پایه و بالینی از فعالیت مرکز است. در حال حاضر یک آزمایشگاه مجهز در مرکز جهت انجام فعالیت‌های فیزیکی و اندازه‌گیری متغیرهای لازم در شرایط جوی مختلف آزمایشگاهی تدارک دیده شده است. در این آزمایشگاه شرایط محیطی از نظر دما و رطوبت قابل کنترل است و یک محیط کاملاً بسته ایجاد شده است. همچنین راه‌اندازی آزمایشگاه بالینی با استقرار مانکن‌های آموزشی جهت برگزاری کارگاه آموزش احیاء در بیماران ترومایی مدنظر قرار دارد.

فعالیت‌های مرکز

۱- طرح‌های تحقیقاتی

اجرای فعالیت‌های تحقیقاتی توسط اعضای هیئت علمی یا اعضای رسمی و یا همکاران خارج از مرکز صورت می‌گیرد. نظارت بر حسن اجرای آنها و کنترل طرح‌ها و برگزاری جلسات دفاعیه نهایی نیز زیر نظر مرکز می‌باشد (جدول شماره ۱)

جدول ۱: وضعیت طرح‌های تحقیقاتی مرکز تحقیقات بهداری در رزم و تروما

تعداد	طرح‌ها
۱۲ مورد	خاتمه یافته
۱۸ مورد	در حال اجرا
۴ مورد	طرح‌های مصوب و آماده اجرا
۱۶ مورد	عناوین مصوب و در دست اقدام جهت ارایه شناسنامه
۵۰ مورد	جمع

الف- طرح‌های تحقیقاتی پایان یافته

الف- سمینارهای برگزار شده توسط مرکز (دارای امتیاز بازآموزی)

- ۱- ترومای جنگی (کلیات)، ۷۸/۸/۲۸
 - ۲- تروما، شناخت و درمان، ۷۹/۱۰/۱
 - ۳- طب دریایی (غواصی)، ۷۹/۶/۳
 - ۴- ترومای جنگی (آسیب های حاد شکمی)، ۸۰/۲/۶
 - ۵- امداد و انتقال هوایی، ۸۰/۸/۳
 - ۶- ترومای جنگی (آسیب های قفسه سینه)، ۸۰/۱۲/۲
 - ۷- مدیریت بهداری در رزم، ۸۱/۴/۶
 - ۸- ترومای جنگی (آسیب های وارده بر اندام ها)، ۸۱/۱۲/۸
- ## ب- سمینارهای مصوب و برگزارشونده تا پایان سال ۸۲
- ۱- ترومای جنگی (آسیب های ناحیه سرگردن)، ۸۲/۱۰/۴
 - ۲- امداد و انتقال دریایی، ۸۲/۱۲/۷
 - ۳- فعالیت های انتشاراتی
- الف- برنامه علمی - پژوهشی
به دنبال پیشنهاد معاونت آموزش و پژوهش پژوهشکده در سال ۱۳۸۰، از بهمن ماه همان سال برنامه علمی- پژوهشی مرکز شامل ارایه خلاصه مقالات خارجی استخراج شده از اینترنت و مجلات معتبر همراه با اخبار داخلی مرکز انتشار می یابد. این اقدام ابتدا به صورت دو پیش شماره و سپس انتشار مداوم به صورت ماهانه می باشد.

ب- جزوات و کتابچه های آموزشی (۲۳ مورد)

مطالب و مقالات آموزنده که از منابع مختلف به دست می آید توسط اعضای مرکز ترجمه و ویرایش شده و آماده استفاده می باشند. عناوین آنها عبارتند از:

- ۱- برخورد با فرد آسیب دیده (جزوه رنگی)
- ۲- سازماندهی و طراحی بیمارستان های صحرایی ثابت
- ۳- مکان یابی و شناسایی بیمارستان های صحرایی
- ۴- بهداشت شغلی و نکات ایمنی در بیمارستان های صحرایی نظامی
- ۵- خود و دگر امدادی در نیروهای عملیاتی نظامی
- ۶- مراقبت از مصدوم جنگی در پست امداد خط مقدم
- ۷- تعامل بین سیستم های پزشکی نظامی و شهری در سوئد

۹- بررسی مقایسه تأثیر کلاژن اسی (آنتیما) با روش های متداول جراحی

۱۰- طراحی و تهیه شناسنامه طرح جامع بهینه سازی مدیریت بهداری در رزم

۱۱- بررسی اثرات امواج اولتراسوند بر ترمیم شکستگی ها همراه با قطع عصب عضو در خرگوش

۱۲- بررسی فراوانی نسبی عوارض غواصی در غواصان نیروی دریایی سپاه و تهیه پروتکل معاینات ادواری جهت پیشگیری از عوارض

۱۳- بررسی میزان مقایسه رضایتمندی بیماران مراجعه کننده از خدمات بیمارستان نجمیه در زمان ترخیص و ۲ هفته بعد، در سال ۱۳۸۱

۱۴- بررسی میزان شیوع کمردرد و انواع آن

۱۵- بررسی وضعیت امداد و انتقال در صعود یا زهرا «س» (قله سیلان) مرداد ماه ۱۳۸۲

۱۶- بررسی مدیریت نگهداری تجهیزات پزشکی در بیمارستان های وابسته به نیروی دریایی سپاه در سال ۱۳۸۲

۱۷- بررسی برنامه تفصیلی (کوریکولوم) آموزش امدادگران نیروی زمینی سپاه

۱۸- بررسی مدیریت نگهداری تجهیزات پزشکی در بیمارستان قلب جماران در سال ۱۳۸۱

ج- سایر طرح های تحقیقاتی

عناوین متعدد تحقیقاتی دیگر نیز به مرکز پیشنهاد شده است که در سیر مراحل بررسی و تصویب قرار دارند.

۲- سمینارها و کنگره ها

در طی فعالیت مرکز سمینارهای متعددی ارایه و اجرا شده و یا افراد عضو مرکز در آنها حضور فعال داشته اند (جدول شماره ۲)

جدول ۲: برگزاری سمینارها و شرکت در کنگره ها

تعداد	نوع فعالیت
۸ مورد	برگزاری سمینار بازآموزی دارای امتیاز توسط مرکز
۲ مورد	برنامه ریزی جهت برگزاری سمینار تا پایان سال ۸۲
۴۶ مورد	شرکت در سمینار یا کنگره داخلی با ارایه مقاله شفاهی یا پوستر
۵ مورد	شرکت در سمینار یا کنگره خارجی با ارایه مقاله شفاهی یا پوستر

فعالیت‌های بین بخشی

برقراری ارتباط با مراکز علمی و تحقیقاتی از مواردی است که در مرکز انجام گرفته است. چند نمونه آن عبارتند از:

- ۱- ارتباط با دانشگاه علم و صنعت در خصوص پایان نامه‌ها و طرح‌های تحقیقاتی (انجام سرپرستی و هدایت پایان نامه در ۲ مورد)
- ۲- ارتباط با مجتمع صنعتی بعثت وزارت دفاع و برگزاری جلسات در خصوص تعیین خصوصیات و ویژگی‌ها جهت اجرای پروژه بیمارستان سیار نظامی
- ۳- ارتباط با معاونت دارویی وزارت بهداشت - درمان و آموزش پزشکی در زمینه کارآزمایی بالینی فرآورده کلاژنی
- ۴- ارتباط و همکاری با بسیج جامعه پزشکی در زمینه کنگره سراسر بهداشت، درمان و مدیریت بحران در حوادث غیرمترقبه و نیز راه‌اندازی مدیریت علمی - پژوهشی آن
- ۵- ارتباط با مرکز تحقیقات تروما وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تهران
- ۶- ارتباط با بهداری نیروهای زمینی، دریایی و هوایی سپاه
- ۷- ارتباط با اورژانس تهران و جمعیت هلال احمر
- ۸- ارتباط با ستاد حوادث غیرمترقبه در وزارت کشور
- ۹- ارتباط با قرارگاه ثارا... در زمینه مدیریت بحران

محورهای تحقیقاتی مصوب ۱۳۸۲ و درخواست همکاری

به‌دنبال جلسات کارشناسی در مرکز و ارایه مطالب در سطوح مختلف، سرانجام محورهای زیر به‌عنوان محورهای تحقیقاتی مرکز در سال ۱۳۸۲ تصویب شده است:

الف- بخش مدیریت بهداری در رزم

- ۱- تعیین ویژگی‌ها و مشخصات مراکز بهداشتی درمانی صحرایی
- ۲- شیوه‌های نوین امداد و انتقال در شرایط نظامی

ب- بخش تروما

- ۱- ثبت اطلاعات تروما و تهیه بانک اطلاعاتی در محیط‌های نظامی
- ۲- دستورالعمل‌های درمانی تروما

ج- بخش طب هوا - دریا

۸- لوازم بیمارستان و درمانگاه صحرایی

۹- مدیریت و سازماندهی فعالیت در بلایای طبیعی

۱۰- کلیاتی در خصوص تریاژ

۱۱- تریاژ مصدوم

۱۲- تریاژ مصدومین در میدان نبرد

۱۳- نحوه یکپارچگی سیستم‌های پزشکی نظامی و غیرنظامی

۱۴- ملاحظات فیزیکی، فیزیولوژی و روانشناختی در انتقال هوایی بیماران

۱۵- حمایت حیاتی پیشرفته از مصدومین ترومایی در مناطق جنگی که مبتلاء به شوک (Shock) شده‌اند

۱۶- سیستم پشتیبانی مصدوم (CHS)

۱۷- مدیریت و درمان مجروحین در صحنه عملیات

۱۸- سیستم بستری در صحنه عملیات‌ها بر اساس دستورالعمل‌های پیشرفته

۱۹- حمایت حیاتی پیشرفته از مصدومین ترومایی در مناطق عملیاتی (BATLS)

۲۰- تمهیدات (تدابیر) ویژه هنگام مواجهه با انبوهی از مجروحین

۲۱- پشتیبانی خدمات رزمی (CSS)

۲۲- تخلیه هوایی مجروحین

۲۳- جراحات‌های جنگی در اندام‌های انتهایی

ج- مقالات چاپ شده در مجلات

مقالات متعددی توسط اعضاء و همکاران مرکز در مجلات داخلی و خارجی به چاپ رسیده است که شامل ۱۵ مورد مقاله خارجی و ۳۱ مورد مقاله داخلی می‌باشد.

د- ترجمه کتاب

کتاب‌های زیر در مرکز ترجمه و ارایه شده است:

۱- پست امداد

۲- چگونه مطالب خود را در همایش‌ها ارایه کنیم.

هم‌دیگر فعالیت‌های انتشاراتی

توسط اعضای مرکز ۳ کتاب در دست ترجمه و ۶ عنوان کتاب نیز در دست تالیف می‌باشد.

می‌نماید که با حضور در مرکز و یا ارایه طرح‌های تحقیقاتی مورد علاقه خود در این زمینه‌ها، به پیشبرد اهداف مرکز و افزایش سطح معلومات و آگاهی‌ها جهت استفاده و ایجاد تغییرات مفید در بخش‌های مربوطه، مرکز را در انجام وظایف خود یاری نمایند. منتظر پیشنهادات و انتقادات سازنده شما هستیم.

۱- عوارض غواصی و راه‌های شناسایی و کاهش آنها
۲- تعیین ویژگی‌های پزشکی مورد نیاز برای امداد دریایی
۳- عوارض پزشکی پرواز در پرسنل پروازی
در پایان مرکز تحقیقات بهداری در رزم و تروما از کلیه خوانندگان گرامی که در زمینه محورهای فوق تمایل به همکاری دارند دعوت